

Vaatlus turvaasumis

Naabusvalve põhiline tegevusmeetod on vaatlus. Tugiisik peab organiseerima vaatluse, selgitama vaatlejaile selle tegevuse põhitõed ja teavitamise iseärasused.

Kui naabusvalve loomine jääb vaid formaalseks tugirühma asutamiseks ja majadele siltide kinnitamiseks, jõuab teave sellest üsna kiiresti ka kurjategijateni. Sellega kaob naabusvalve loomise efekt, mis seisneb kurja kavatsivate võõraste peletamises.

Tõeliselt toimiv vaatlustalitus on kindlaim võimalus kuritegusid ennetada ja tõkestada. Vaatluse olemus on kirjas käesoleva trükise lisaks olevas teabelehes "Naabusvalve vaatlustalitus". Tugiisik, kes tegelikku vaatlustalitust loob, peab loomulikult asjast rohkem teadma.

Vaatamine ja vaatlus

Naabusvalve asumis, olgu see suurmajade rajoon või eramute kvartal, leidub alati inimesi, kes on kohal ja võiksid naabruses toimuvat näha. Enamgi veel, tavaliselt ajab igavus ja suhtlusvaegus tegevusepuuduses vaevlevaid pensionäre või väikelastega kodus viibivaid noori emasid aknale. Sellised inimesed panevad üsna hästi tähele neile arusaadavaid asju. Nähakse, kes kellega käib. Teatakse, millise külmiku või teleri ületäna naaber eelmisel nädalal ostis. Tähele pannakse ka naabruses elavate noorukite käimisi - tegemisi ning luuakse sellest oma arvamus, mille järgi oma lapsele sõprumängukaaslasid soovitada või keelata. Asi muutub keerukamaks, kui nähtud fakte millegagi seostada ei osata. Inimmälu iseärasus on, et sellised asjaolud unustatakse kähku.

Vaatlus seevastu on sihipärane tegevus. Ettevalmistatud vaatleja suudab märgata ohusignaali näiliselt süütu situatsioonis, sest ta seostab seda õpituga.

Tavaarusaam kujutleb murdvarast vatijopis ja kirsasaabastes karvase tüübina, kelle tätoveeritud kämblad suruvad taskus kobakat muukraudade pundart. Hea kujutlusvõime lisab veel musta sideme üle puuduva silma.

Tegelikkuses on enamik tänaseid korterivargaid kenad, hästi kasvatatud ja rõivastatud paarikümneaastased noormehed, kes sõidavad keset päeva keskpärase autoga maja ette, sisenevad ja naasevad kümnekonna minuti pärast suurte pakkidega, milles on kogu Teie naabrile kuuluv hinnaline kraam. Kogu murdvarga varustus mahub lahedasti jopitaskusse ja ainult erandjuhtudel võib jopikäises olla lühike sõrgkang. Leidub professionaalseid vargaid, kes varastavad ainult sularaha ja väärtesemeid, nii et neil pole ka majast väljumisel midagi märgatavat kaasas.

Enamasti tegutsevad korterivargad kahe - kolmekesi grupis. Üks kontrollib olukorda ja valmistab sissetungi ette: vaatab postkaste ja märkab seal väljavõtmata ajalehti. Signaal vargale on kahene: esiteks pole praegustes kitsastes oludes kuigi palju lehetelijaid, teiseks näitab täis postkast, et kedagi pole kodus. Siis kontrollivad vargad tulevase ohvri naabreid, helistades mitut uksekella ja küsides midagi vähe asjassepuutuvat, harilikult kedagi, kes majas ei ela. On ka juhuseid, kui küsitava nimi vaadatakse koridoris olevast elanike või võlglaste nimekirjast. Neis tavaliselt eesnimesid pole. See annab valvsale naabrile võimaluse omapoolseks käiguks. Kui küsija otsib näiteks "härä Tamme", tuleks

vastu küsida otsitava eesnime. Kui tegu tõelise abivajajaga, siis peaks ta otsitava nime teadma. Kaak aga peab luuletama.

Mõnikord püüavad vargad valvsaid naabreid vältida, kleepides trepikojas ukseilmad teibi või nätsuga kinni. Vaatlejale on see juba ohusignaal. Kui küsija peale eitava vastuse saamist trepikojast ja maja juurest kaob, on kõik korras. Kui ei, peab tubli vaatleja pärast korteriukse sulgemist ja paari edasi - tagasi sammu kuulutama, mida küsija edasi ette võtab. Ohu ilmnedes helistab vaatleja häirenumbrile 110 ning kirjeldab situatsiooni: *“Kadaka tänav 16 teise trepikoja uste taga helistab keskmist kasvu, pruunis jopis, sinistes teksapükstes ja musta kootud mütsiga ning kitsa näo ja heledate juustega noormees, küsides inimest, kes siin ei ela. Kui talle seda öeldi, ei läinud mees majast välja vaid hoopis trepist üles neljandale korrusele. Teatab Anna Laas Naabrusvalvest, Kadaka 16-23, telefon 321123.*

Politsei korrapidaja saadab toimkonna, kellahelistaja leitakse ning kontrollitakse: kes ta on, mida vajab ning kas teda abistada. Kui tegu on varem korterivarguste eest karistatud tüübiga, võib üsna kindel olla, et sinna majja ei tule tükil ajal tema ega ükski tema “ametivend”.

Märgates vaatlussektoris midagi kahtlast, peaks vaatleja võtma valmis pandud vaatlusprotokolli (trükise lisa) ja selle pöördel olevat isiku ja sõiduki kirjeldust kasutades üles märkima kahtlust äratanud objekti tundemärgid. Mälule loota ei maksa, “linnuke” või sõna kirjelduslehel on sageli hoopis kindlam abimees. Edasise vaatluse käigus selgub, kas on vaja teavitada juhtumist politseid või mõnda teist operatiivtalitust või mitte.

Vaatlusprotokolle on mõttekas täita tervikuna siiski ainult juhtudel, kui midagi toimus.

Vaatluse organiseerimine

Tegelikult on see tugisiku kõige keerulisem töö. Elanikud ühinevad Naabrusvalvega tavaliselt üsna meelsasti, kuna tunnevad sellest tulu oma turvalisusele. Kui jutt läheb sellele, et Maali võiks pärast õppe läbimist kolmapäeva hommikupoolikul üheteistkümnest üheni toaknast kolme maja hoovi vaadelda, tulevad tõrked. Sagedane küsimus on: “Mida ma selle eest saan?” Tugisik peab olema tubli, et veenda inimest asjades, mis tegelikult silmnähtavad: selle töö eest palka ei maksta. Tasuks on ainult nii naabrite kui vaatleja enda suurem ohutus ning muidugi ka arusaajate naabrite heakskiit. Ühiskonna ja ümbritsevate tunnustust vajame kõik. Just see ongi naabruse valvajaile suurimaks tasuks.

Naabrusvalve tugirühma inimressurssi tuleb arukalt rakendada. Kui tugirühma moodustavad neli ühist sisehoovi moodustavat suurmaja, on võimalikke vaatlejaid tõenäoliselt piisaval hulgal leida. Kui vaba aega omavaid vanureid, töötuid ja muul põhjusel kodusviibijaid napib, tuleb vaatlusaegu ja jõudusid jagada. Koos kohaliku konstaabliga tuleb analüüsida piirkonnas tööpiliste kuritegude toimepaneku aegu ja kohti. Teadaolevalt pannakse 60% korterivargustest toime tööpäevadel kella 10 ja 15 vahel. Puhkustele ja puhkepäevadele langeb 30 % ning ainult 10% on öötundidel toime pandud varguste osa.

Autorüüstamised jälle on öised kuriteod. Seejuures on sihtrühm, st. võimalikud ohvrid reeglina nooremas keskeas ja varaliselt kindlustatud inimesed. Kolm-nelikümmend omanikku, kelle sõidukid suurel õuel ööbivad, võiks ju omavahel jaotada valvekorrad

kella 24 ja 05 vahel. Kuu jooksul tuleks igamehel kaks - kolm korda paari tunni kaupa öösel köögiakna all istudes toimuvat jälgida.

Vaatlejaid tööle seades peab tugiisik arvestama nende võimalikke vaatlussektoreid. Oma trepikoja uktsel toimuvat pole enamasti võimalik aknast näha, küll aga naabermajade aknaid. Sel juhul on mõttekas keskendada vaatlejate tähelepanu kvartali sissepääsukohtadele. Kui ilmad on kenad, võib vaatleja oma tööd teha ka õues istudes ja liivakastis mängivat lapselast jälgides. Siiski ei tohi unustada ka oma kohust avaliku huvi suhtes. Samast loogikast peavad lähtuma eramute piirkondades või ka maal tegutsevate tugirühmade juhid.

Vaatluskohtade ja vaatlussektorite määratlemiseski on abiks konstaablid, kuid ka asumis elavad sõjaväelise ettevalmistusega kaitseväelased ning kaitseliitlased.

Vaatlust korraldades peab tugiisik hoiduma rutiinsetest standardlahendustest, sest ajapikku leiavad kaagid võimalusi neist möödahiilimiseks. Edu toob loominguiline lähenemine ja otsing, milleks Teile, tublid naabrid, palju jõudu!